

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

3.

Fylke:

Mou og Romsdal.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Tustna

Emne:

Brynet.

Bygdelag:

"

Oppskr. av:

Kristian Hovik

Gard:

Fosheim.

(adresse):

Gullstein

G.nr. 2?

Br.nr. 8

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR:

Her har ikke foregått noen forandring med bruken av brynet i manns minne etter det jeg har undersøkt, heller ikke har det lyktes aa finne spor eller noen tradisjon om slikt bruket fra at her for ca. 50 aar siden kom i bruk innført bryn av kunststein, tidligere laget man seg bryn av naturstein som fantes i skinnbrud, elvefar eller i fjora (jøstrandene)

1) Bryn av naturstein har vist alltid hed bryn og bruken av disse kaltes aa bryne. De myrvar (Kunststein) kaltes almindelig Gaaheim og bruktes paa samme maate som vanleg hin, mens de gamle bryn, som ogsaa brukes enno forke furr og tilbak over Gaaeggen skjeftved; man stotte da Gaaorvets ovre ende mot jorden og vendte Gaaeggen mot seg. Brynstein som fantes i skinnbrud var grundierens eiendom og solgtes av denne i mere eller mindre ferdighuggel. Brynmer, som fantes i fjoren, var finnerens eiendom og blii tilhuggel av denne til eget bruk. Naar salg av brynstein begyndte, er det ikke raad aa faa rede paa, almindelig er opfatningen den at selget neppe er svært gammelt, det var allforltaa skaffe enno fra fjora.

3) ⁴⁾ Alle eggjarn bli slipt paa slepustun, at det har vært ^{slipt} ^{med} ^{hammor} eggjarn med hammor, er ukjent her. Men Lyaabrynet var som regel for grovkomme til aa pusse av eggen paa finere eggjarn, til det bukkles hin som var av ein finere struktur, disse fantes ogsaa i fjoren, der det fins eit utall av bergarter iform av store og mindre steiner.

5) Herhl har jeg bare aa snare nei. Det er ukjent alt som her omtales.

6) Slaattedagen begynner som regel kl. 7 eller 8 og da som Lyaen ikke er slipt kvelden i forveien, som er almindelig, saa sliper Lyaen da for man gaar paa Slaattedagen, og der blir man da til middag (kl. 12). I mellomtiden brynes da Lyaen saa ofte det tungt. Naar man gaar hjem til middag, tar en med Lyaen og sliper den for en gaar til slaattedagen igjen, og naa man brynet holde Lyaen kass til kvelds, men da sliper den til neste dags arbeid.

7) Her brukes bare et slags bryn, enten av naturstein eller kunststein. Andre bryn er ukjente her.

8) Her lar folk Lyaen sitte i ovet naar de sliper.

9) Omtalt under nr. 2. Skufforv er ukjent her.

10) Brynet baus i brynstokk, laget av tre.

11) Nei, slikt er ukjent her.

12) Brynstokken er feste med en krok som kröktes om mannens livrem og baus bak.

13) Man har vand i brynstokken til aa fukte brynet med baade, enten ^{der} bruker kunststeinbryn eller bryn av naturstein. Trebryn er ukjent.

- 14) ^{15, 16.} Ja, melet som framkommer ved trykking, kallas trykvekt og brukes som middel mot støt, forstuvning og vridning. Til annet bruk har jeg ikke hørt at det er brukt. (Mot ringorm brukes her soldugg som derfor kallas ringormgras)
- 15) Ja, overleveringen at bryn blir bedre ved aa ligge i jord er kjent, men at maurloven skal virke, har jeg ikke hørt.
- 16) Nei, bryn har vært skilende her, har nok ikke uttalt seg bryntun i prosa eller poesi.
- 17) Nei, ein sa ikke om, naar ein spotta paa bryn.
- 18) Nei, slaktekaren var like sa skillegjende som bryntunder forberingen.

Riss av gammelt bryn.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

283